

„Plus qu'un métier; un mode de vie:
On est enseignant 24 heures sur 24.”

„Tanárnak lenni több, mint mesterség; életmód, amely napjaink 24 óráját hatja át.”

Hölgyeim és Uraim,

Mesteremre, mentoromra, szakmai példaképeimre emlékezem a miskolci és B-A-Z vármegyei francia szakos tanárok – egyre fogyatkozó létszámú – szakmai kollégiuma nevében is.

Kiss Sándor tanár úr hatvan esztendő felölelő tanári pályája a boomer nemzedéktől a zoomer generációig jelent szoros kötődést, szellemi folytonosságot.

„Talán a generációk közötti eltérés sokkal inkább a formában, mint a lényegben van.” (Nietzsche)

1972-ben esküt tettünk, egyetemi polgárrá lettünk, büszkék arra, hogy a Kossuth Lajos Tudományegyetem Francia Tanszékére nyertünk befogadást.

Nyelvészeti tanulmányaink szervezője, irányítója, a nyelvészeti diszciplinákon túli frankofón tájékozódás egyik spiritus rectora, Kiss Sándor tanár úr lett..

Kedves gondolata : „A legizgalmasabb intellektuális élmény, ha számunkra ismeretlen nyelven olvasunk.”

1977-ben a diploma mellé miniszteri rendelet is járt a frissen végzett tanár szakosok három éves tanítási kötelezettségéről.

Ekkor már rugalmasabbá vált, korszerűsödött a közoktatás.

Miskolcon Takács Márta (tanár úr ifjúkori barátja) szakmai irányításával Magyarország legjelentékenyebb francia szaktanári műhelye működött. (Ózdtól Miskolcon, Szerencsen át Sátoraljaújhelyig mintegy negyven francia szakos tanár tanította a francia nyelvet, képviselte a francia kultúrát.

1990 ismét változást hozott. Átalakult a felsőoktatás rendszere, elindult az orosz szakos tanárok átképzési programja.

Tanszékvezetőként rendszeresen fogadtuk - szaktanárok, érdeklődő középiskolai diákok és szülei körében - tanár urat tájékoztatást várva az egyetemi képzés változásairól, új lehetőségeiről. A „hivatalos” tájékoztatás után tanár úr mindig örömmel beszélgetett tanárokkal, szülőkkel, diákokkal.

1998-ban a Francia Köztársaság Nagykövetsége és a miskolci Zrínyi Ilona Gimnázium megállapodást írt alá egy információs, dokumentációs, továbbképzési műhely létrehozásáról a térségben franciául tanuló diákok és francia nyelvet tanító pedagógusok számára.. A család hozzájárulásával a központ **Kiss Ernő** nevét vette fel.

„Ha belépünk egy közösségbe, szükségszerűen úgy viselkedünk, ahogyan azt elődeink tették.”

(Maurice Barrès)

Kiss Ernő (1906 – 1991) latin-francia szakos tanár a debreceni diplomaszerezés és a franciaországi peregrináció után Miskolcon telepedett le. Egész tanári pályája a **Zrínyi Ilona Gimnáziumban** a francia nyelv és kultúra terjesztésére , a humanista értékek megismertetésére irányult. A központ avatásához kapcsolódóan **Speculum** címmel a névadó portréját felvázoló füzetet jelentettünk meg.

2000-ben rendeztük meg először Miskolc városban és B-A-Z megyében a **frankofónia** – a francia nyelv és francia nyelvű kultúrák – **ünnepét**. A 2000 és 2019 között mintegy 400 programot megért , fiatalokat, felnőtteket, frankofónokat és frankofileket megszólító eseményhez kötődően megalapítottuk a francia nyelv és kultúra terjesztésében példaértékű munkát végző tanárok, munkaközösségek és partnereink elismerésére a **Kiss Ernő Emlékérmét**. Ezt minden esztendőben Kiss Sándor tanár úr adta át a nyitóünnepségen. A program része volt minden évben a Kiss Ernő **országos műfordítási pályázat** középiskolások számára. Ágota Kristóftól Éric - Emmanuel Schmittig a kortárs francia nyelvű irodalom legjelesebb képviselőitől válogatott korpuszok magyar nyelvű fordítását tanár úr javította és értékelte a pályázathoz kapcsolódó műhelyben.

Két évvel ezelőtt találkoztunk utoljára. Megállapítottuk, hogy a francia tanszék évszázados történetéből 50 esztendőt érint szakmai együttműködésünk, mester-tanítvány kötődésünk. Tanár úr számára fontos volt, hogy szülővárosával intenzív szakmai kapcsolatban lehetett. Én pedig hálás voltam, vagyok, hogy végig a tanítványa maradhattam.

Együttműködésünk legfontosabb értékének a „**közös**” **tanítványok** képzését, motiválását tartottuk. Azokét a fiatalokét, akik a gimnáziumi indíttatás után a Debreceni Egyetem Francia Tanszékén teljesedtek ki frankofón tanulmányaikban, és a diploma megszerzése óta továbbadják az általunk is közvetített értékeket.

Első „közös” tanítványaink, **Körömi Gabriella és Kicsák Lóránt** (X generáció; szerencsi Bocskai István Gimnázium) , az „utolsók”, **Gergely Andrea és Mátyás Fanni** (Z nemzedék; miskolci Zrínyi Ilona Gimnázium) voltak.

Zárják ezt a megemlékezést az ő gondolataik.

In memoriam

Kiss Sándor

Nagyon ritka beszélgetéseink alkalmával egyszer keserűen jegyezte meg egyik ismerősünkről: őt elvesztettük. Egyértelmű volt, hogy ismerősünk a szellemi élet számára veszett el. Nagyon megérintett ez a szemlélet: a szellemi emberek egy közösséget alkotnak, és hízelgett, hogy engem maga mellé véve, besorol ebbe a közösségbe. Kamaszos hévem évekkor korábban elsodort mellőle, de végül az akadémiai pályán, s ami fontosabb: a független szellemi élet körében maradtam. Talán ennek szólt, hogy bár sem egy szakmai közösségbe nem tartoztunk, sem pedig az övéhez mérhető szellemi teljesítménnyel, különösen műveltséggel nem rendelkeztem, mégis számon tartott: szívélyesen fogadott, ha nagy ritkán felkerestem, és nem mulasztott el egyetlen alkalmat sem, hogy az egyetem falain belül kibontakozó tudományos előrehaladásom állomásain részt vegyen, amit én érdemtelenül is óriási megtiszteltetésként éltem meg.

Utoljára két éve beszélgettünk, velünk tartott a délutáni diáktalálkozó után az éttermi vacsorára is. Mivel foglalkozik, Monsieur, kérdezte, és amikor nagy lelkesen elkezdtem mesélni, hogy Michel Foucault előadásait tanulmányozom - és régi álmomat valóra váltva fordítom is -, a filozófiai öngondozás hagyományáról, Foucault-ra terelődött szó. Ámultan hallgattam, hogy az “Egy kicsit én is ismerem” felvezető után, milyen mélyen és széles perspektívából szemlélve ismeri korai műveit, a 60-as 70-es évek

Foucault-ját, nem utolsósorban Foucault debreceni látogatásától ösztönözve. Nem a szövegismerete bővült el, hanem ahogyan magától elhelyezte, amit olvasott (bizonyára nem vitatta meg senkivel), amilyen összefüggésbe állította a mindenkori tudásával, ahová az új ismeretei hullottak vagy beágyazódtak. Akkor tárult fel előttem, mit jelent szellemi embernek lenni, és a szellemi emberek közösségéhez tartozni: a szemem előtt, a fülem hallatára bontakozott ki két nagy szellem találkozása a közös gondolkodás terében. Majd egy nagyon hosszú, hibátlanul kifejtett gondolatmenet végén (gondoljuk meg, csaknem 50 éves emlékeket idézett éppen fel), franciára váltott, a tanulságot konklúzióként tárva elé. Csak annyit éreztem, hogy egy poétika szöveget idéz, mintha két verssor lenne, de érteni egy szót sem értettem. - Megismételnéd, kértem. Megismételte. De semmivel sem lett világosabb. Egy ideig a szemembe nézett fürkészőn, én kényszeredetten mosolyogtam, ő annyit mondott: Gérard de Nerval. Nyilván feltételezte, hogy az ember, a szellem embere, ismeri de Nerval-t, és tud tőle idézni, vagy legalább megéri, ha a másik idézi. Hogy gondolt-e akkor arra, hogy engem is elveszített, nem tudom. De én most arra gondolok, hogy bár elveszítettük őt, a szellemi emberek közösségében örökre velünk marad.

(Kicsák Lóránt / diploma éve: 1994)

Mély tisztelettel és hálával emlékezünk rá; tanárként és emberként is maradandó nyomot hagyott bennünk.

Tudását mindig nagyvonalúan osztotta meg, és minden gesztusában ott volt a figyelem, a türelem és a hivatás szeretete. Személyisége példát adott arra, hogyan lehet egyszerre szakmailag igényesnek és emberileg közvetlennek lenni.

Órái, szavai, mosolya örökre bennünk élnek.

(Gergely Andrea / diploma éve: 2023)

Miskolc – Debrecen, 2025. október 2.

P. Kováts Éva